

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.

PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

Štara Novina na leto je vsakoml za svojev naslov 8 K.
Škúpa . . . i deset veo . . . . . 6 K.

Naróčník k Novinam brezplačno dobíjo vsaki mesec
„Marijin List“ i na konci leta „Kalendar Šroa Jezušovoga.“

Štara odšoga drebóza je doma 10 šlerov.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

pleb. v Dolencih, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K tomu se more pošlati naróčník i val doplet, ne
pa v tlekarne ali v Crenšovoe.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga

Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Crenšovcih, Cserföld, Zalamegye.

Samoodločba narodov.

Vu začetki leta 1917. so bila nūrovna pogajanja z Rusijov. Ruski delegat (poslanik) Trockij je želo, naj se meknejo cete centralnih (osrednjih) velesil iz zasedenoga ozemlja, je želo, da po najširnejšem glasovanji lūdje šami odločijo obliko (formo) bodoče države i naj lūdje sami odločijo, koma ščejo spadnoti. Naši, posebno Nemci so zavrgli želo Trockija, tem bolje so dalje vdirali na Rusko, tak, ka je Trockij mogo sprejeti pogodbe Nemcov. To se zove mir vu Bresti Litovskom. Mir nemškoga meča.

Od mira vu Bresti Litovskom sklenjenoga so minoli dugi meseci, meč se je obrno proti Nemcom. Mogli so naši mir prositi i dobili so 18. okt. od Wilsona — Trockijov odgovor. Wilson je že več ne zadovoljen s narodnov autonomijov, tem več je priznao, da med Čeho-slovaki i med nemškov i austrijev-vogrskov državov obstoja vojno stanje. Na dalje je Wilson spoznao na najdaleč segajoči način pravičnost narodnih žel Jugoslovanov. Wilson na Jugoslovane niha, ka bi je zadovoljili od strani austro-vogrške vlade.

Po Wilsonovih misli so Čeho-slovaki na Vogrskom zasedli slovaške stolice. Jugoslovani — Slovenci, Hrvati i Srbi so se zjednili vu Jugoslavijo i zasedli srbske krajine Vogrske države.

Zdaj že samo od sebe kriči pitanje, ka de s nami s prekmurskimi Slovencami. Što bi tajio, da mi, kak rod, smo tudi Jugoslovanski. I nam je dana Wilsonova pravica da svojo autonomijo moremo dobiti. Mi moremo soditi, štera akcija (obečanje, delo) vlade zadovolji naše žele. Kak se nam pa da pravica, či mo spali, či roke na prsah samo vkúp denemo. Nostavite vu vsakoj fari slovenske narodne svete

(tanács), zdignite svoj glas, naprej pri neste zvoje žele.

Bogojanski narodni svet se je genol zdaj prek dam reč predsednikai (elnök) bogojinskoga narodnoga sveta, vlč. g. plebanoši Bašša Ivani.

Slovenci čujte.

V Bogojini so 1-ga decemara to odločili: «Mi slovenski národ bogojanske notarjušije se spominajoči jezerolatnoga bratništva (bratstva — vrednik) v šterom živemo z magyarskim národom, vópovemo, ka se držimo zgodovinski mej vogrskoga držánja, s vsemi tú živočimi národami želemo v bratinstvi živeti, liki želemo na podlagi Wilsonovih mislih za naš slovenski národ pravdeno zagotovlenost cerkvene, šolske, kulturne i ravnitelške samoprávde.»

Nam trbej autonomijo (samoprávdo). Főispán, vicišpán, vsaki sodec, častnik, vučiteo, notarjuš nam naj slovenski piše, slovenski guči naj znami. Slovenska varhmeja (megye, županija) naj se postávi. tam naši zástopnicje naj slovenski govorijo, tam si te lahko pogučimo, ka je nam potrebno, jeli mo meli slovenske šole edno, drugo, trétjo, tam te se naj pogájajo naši rojácje z vládov za tisto, ka mi želemo, ne kak ništerni Ežanje v Soboti ki za 3 fabrike, za tri sklede leče, tržijo našo milo materinščino. Vse slovenske vecnice naj tak odločijo pa to naj s pismom naznánje dájo ministeriumi, te bo, ka mi želemo.

Vu vsakij vesnici naj vkúp pridejo moški, vojácje, pa se naj ne svádijo, ka bi vsaki svoje misli bio. Vu vkúpdržánji je moč. Pa vsi naj to telegraferajo v Pešt, ka se pridružijo bogojanskoi 1-ga decembra odločbi etak: »Mi Slovenci občine se pridružimo dnes tistoi odločbi, štero so bogojančarje

1-ga docembra t. l. vópovedali. Pa te ime odspodi ednoga, ki je poslaov vu iméni ovih. Stem dobimo svoje pravice pa se ne bomo svajúvali z nikim.

Kak iz toga poziva vidite, bogojanski narodni svet žele, da vsi prekmurski Slovenci se naj vu edno županijo, vu eden megye zdrúžijo, kde vse naj slovenski bode.

Ništerni Jugoslovan to za premalo drži. Spominja se slednjih časov, kda so preganjali, so šteli zaničiti našo slovensčino. Esče se nam vu vuhaj čújejo Aponyijove reči od enotne magjarske narodne države. Što nas zagvúša, da ne pride eden Apponyi, eden Tisza, ki našo autonomijo vkúpstere. Kak že slovensko včenje vu šolah začnejo grajati, liki bi njim žalo bilo, da smo to drobtino dobili.

Mi zdignemo naš glas k sem narodom i prosimo garancije za naše pravice.

Premirje.

14. dec. Vojni minister Bartha i minister Battyány sta dolzahvalila.

15. dec. Na Bulgarskom in Rumunskon je nemir vó vdaro. Vesnice vužigajo, angelške in francoske častnike kolejo. Te glas potrdijo stem, da čete rumunske, štere so Erdely zasedle hitro domo spravljajo. — Antanti smo mogli prekdati 5. monitorov (menjše ledje eli hajove šteri po Donavi odijo) 20 vekših in 60 menših hajovov. — Wilson predsednik Zdrúženi držav se vüpa, ka februara mir nastane. — 16. dec. veliko slovesnost so obhajali Jugoslovani 15. dec. v. Mariboru. Te den so se najmeč Slov, Hrvatje in Srbi zdrúšili vednodržavo, v močno Jugoslavijo in so brzovavni (telegrafični) pozdrav

poslali srbskomi Alexandri, kak regenti Jugoslavije.

17. dec. V Ukrajni je reberija vö vdarila. V Kiev so prišle včeraj nasprotne čete in so domače čete razorožile. Zato nej bilou vekšega bitja, le po vulicaj so se bili. Predsednik Ukrajne Hetman je dol zahvalo. — Bolševiki so prestopili nemško mejo pri Dünaburgi in so nemške mejne straže pregnali. — Na Portugalskom je tüdi nemir vövdaro. Predsednika so v nedelo zajtra bujli. — Vogron se srce joče, da 'vidijo, ka njim neprijatelji ščejo razdeliti njüvo domovino. Visokošolci so v Budimpešti proti toj razdelitvi in so postavili edno družtvo, ki je pravljeno tüdi z orožjon braniti vsako grüdo kak bi se njin pa najmenjši falat vkrej vzeo. Tak moremo tüdi mi Slovenci braniti svojo zemlo, na šteroj nam je tekla dečinska ribel. Zaj je čas! Na noge! Prost mora biti, prost naš rod, na svojoj zemlji svoj gospod. Zato se more vsak vrli Slovenec in Slovenka potruditi, da to dosegnemo.

18. dec. Zavolo reda na Vogrskom zasedejo antantne čete vse vekše vogrske varaše. — V Lublo v Karpate so prišle poljske čete. Čehi idejo proti varaši Lócse (v sepeškoj stolici) zavreli so Rozsahegy, Liptoszentmiklos in Iglo varaše. — Romani bežijo in Erdela domo. Da so se pelali prek maroskega mosta (Maros vode), jih Vogri nej so püstili naprej. Razdraženi Rumuni so se nazaj pelali in so naše parlamentarne častnike pomorili, ki so bilij priton mosti. — Eden del vogrov z Erdela, šteri svoje voditele v Kolozsvari majo združene, so se ščista na boj pripravili proti Rumunon. Pripravljene so tüdi z njimi sebiti, či v 24. vöraj premirja ne sklenejo.

19. dec. Poljaki so se pridružili k antanti. Iz Pariža se glasi da semirne pogodbe začnejo januaru so moksalijo, ka se mir potpiše v mešeca juniuša. Entente čete na Ruskon. Glasi se, ka so se Poljaki odtrgali od Rusije. K Poljakon so se pridružile ententne čete, z šterimi derejov Rusko državo in ščejo Bolševike pobiti, steri velke nemire delajo na Ruskon. — Na francoskon so socialisti demonstrirali pred Wilsonovov palačov. Stražarje so lüstvo šteli razgnati, kerse je pa postavljalo, zato so bile krvave bitke. Dostajih je bilo mrtvih, ešče več pa ranjenih. — Južna Afrika zahteva svojo neodvisnost (samovlado). — Na francoskon in angleškon se večkrat nemiri pojavijo in se bojilo revolucije.

20. dec. Da so premirje sklenolji. s

ententa dovolila Romanon. Čehon, Srbon in Taljanon, da zasedejo ništerne kraje do gotove meje. Ker pa te ententne čete sešeon ropajo in nemir delajo, zato se je francoski podpolkovnik (alezredes) pri tožo pri ententi glede teh čet in zato je ententa strogo prepovedala ten četam dele prodirati in ne mir delati. Te francoski podpolkovnik Vix je namrec kot poveljnik ententni čet v Budapešti nastavljeni. Med Vogri (ki so na Erdeli med Romane pomešani) in med Romuni je prišlo do bitja. Rumuni so nej šteli njüve zemle zapistiti in so preveč ropali. — Wilson je sprejel francoski mirni program. — Nemški casar Vilmoš je iz strah pred Nemci, ki so ga šteli zgrabiti in na smrt obsoditi, pobegno na holandsko in ge je ešče gnjes. Zaj tüdi že antanta prosi Holandce, naj njin ga prek dajo, ali Holandci so pravili, ka dokeč de Vilmos prinjij kak gost (vendég), tečas ga antanta ne dobi v roke. — Nemci so v štiri letaj zgübili šest in pon milijonov vojakov. Mrtvi je 4 milijonov 64 jezero; ranjenih je 1 milijon 600 jezero; zgrablenih je 618 jezero in preminolo je 203 jezero.

Dom i svet. — Glási.

Že nazaj vlečejo. Madjarske novine pišejo, da Slovenci (vend) med sehom si razpravljajo, je li bi vu šolah ne i na dalje madjarski jezik ostano. Deca se, prej, doma od starišov tak navči slovenski, v šoli se pa navči vogrski. To je velka zanka, pazite, da se ne zgrabite. Šola je ne zato, da bi se samo eden ali drugi jezik navčo, nego je za kulturo postavljena, za znanstvo, naj se vči deca čteti, pisati, računati; naj se navči zgodovino, naj spozna široki svet i naravo i t. d. Najmenša vesnička šola, ešče gorička, kde se komaj ništernih mesecov vči, more to vse dati. Kak pa da, či se dete več let samo na madjarski jezik vči. Kda bi kaj razumilo, te pa z šole vö ostane. Zato je pa naše lüdstvo — ka se kulture, znanstva tiče, zaostanjeno. Poleg toga ostanemo: Naj se vči deca pomaternom jeziki. nego vučitelje se naj skrbijo, da se deca i madjarski ali nemški navči. Šola je ne samo za jezik, nego tem bolje za kulturo, za znanstvo.

Informacija veškoga župana. V ednih sombotelskih novinah sam čteo, da je bakovski župan (rihtar) izjavo, da Slovenci (vend) prek Müre se bojijo, da, prej, mi Slovenci nje k sebi prikapičimo, ne pa ka bi se mi z njimi združili. Pa je što, ki to verje? More biti, da eo dali v novine vdariti.

V več mestih na Vogrskom so nezvestni lüdje od prostnoga lüdstva vküp spoküpili akcije (delnice) vojnoga posojila za fal peneze. Pravli so, da vojno posajilo spadne. Ne verte njim, vö je zbijte.

Sombotelski püšpek so iz one šume, štero so slovenske fare nabrale na krščanski tisk, polovico — 614·14 K — prek dali na Marijin List. I po toj poti se Njim zahvalimo.

Vu Velkoj Dolenskoj fari je nastavljeni Slovenski Narodni Svet (Nemzeti Tanács). Na pozvanje domačega duhovnoga pastira so veseljom odebrali kotrige za narodni svet. Ništerni so izjavili, da bi že trbelo prvle to napraviti. Ne je ešče kesno.

Dar. Na podporo M. Listov Ana Sakovic z Z. 6 kor. Z Bogojine vojak Smej Jožef 10 k, vojak Ivan Camplin 20 k, vojak Peter Puhan 10 k, Bojmec Ana s Strehovec 6 k.

Kraleska korona v kranščakovojskatuli. Med časom boja so nemški zrakoplovi (eoroplani večkrat bombe metali na London in okolico. Kral se je bojal za svoje kinče in kralesko korono, za to je vse svoje dragocenosti (kinče) skrün v varaš Windsor ge so je močno stražili pred roparji. Zaj pa, ker je premirje, je krau zapovedau te dragocenosti nazaj spraviti v Londo v kraleski grad. Bojan se je pa, da bi roparje zato z vedeli in bi jo v krali, da bi to v London pelali. Vse dragocenosti z kraleskov koronov vred so v stare škatule spaküvali in na dvema mataroma v London spravili. Tak je prišla kraleska kurona v staro kranščakovojskatulo.

Z büdenje.

Čarne megle so še vlekli,
Prek dugi čašov ober nas,
Sunce svetlo so zakrile,
Tüdi Slovincov mili glás.

Roka zmožna je vodila,
Kotri go ovodnikov vogrskih
In odórno požarila
Uspehe sinov slovenskih.
Vola boža, sam si mislo,
Štera se bo dokomčala,
In rešenje nam bo prišlo
Ednok od zmožnoga kralá.

Dnevi žmetno čakajoči
Hitrej od bliska prišli so.
Sunčni žarek strašno vroči
Že kranjo zemlo slovensko.
Mi Slovenec, gori stani!
Domovino si obrani zaj.
Zmečom ostrim srce prebodi
Vsem ti ranom na vekomaj.
Naj pride svoboda naša,
Tak dolgo močno željena,
Da z veselja spevali mo,
„Lepa naša domovina!“ ...

Ivanski.